

Vastine

17.3.2026

VN/26666/2024
VN/26666/2024-OKM-94

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön vastine; hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ammattikorkeakoululain ja opintotukilain muuttamisesta (HE 197/2025 vp)

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön vastinetta lausuntoihin, jotka koskevat ammattikorkeakoululain ja opintotukilain muuttamista. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö esittävät vastineenaan seuraavaa:

1. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan esittämät kysymykset

Onko uudistuksen jälkeen mahdollista opiskella suoraan kättilöksi?

Uudistuksen jälkeen henkilön täytyy suorittaa sairaanhoitajan pätevyyden antava sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto ennen kun hän voi aloittaa kättilökoulutuksen suorittamisen. Tämä edellytys seuraa EU:n ammattipätevyysdirektiivistä (ammattipätevyyden tunnustamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EY). Ammattikorkeakoulut voivat kuitenkin tarjota hakuvaihtoehtoja, jossa opiskelija valitaan samassa haussa suorittamaan sairaanhoitajatutkintoa ja ehdollisesti suorittamaan kättilökoulutusta. Tällöin opiskelija tietää, että hänellä on oikeus kättilökoulutuksen suorittamiseen sairaanhoitajatutkinnon jälkeen ja korkeakoulu voi huomioida sairaanhoitajakoulutuksen aikanaan kättilötyön näkökulman opinnoissa.

Jos on mahdollista hakeutua opiskelemaan suoraan kättilöksi, onko mahdollista suorittaa tutkinto 4,5 vuodessa ja onko se mahdollista tehdä ilman kesäopintoja?

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon ja kättilökoulutuksen suorittaminen noin 4,5 vuodessa on koulutuksen enimmäisaikojen puitteissa mahdollista, jos otetaan huomioon mahdollisuus hyväksilukea opintoja kättilökoulutukseen, mutta riippuu pitkälti siitä, millaisia yksilöllisiä ratkaisuja opiskelija tekevät.

Lukuvuodesta, lukukaudesta sekä opiskelijaksi ilmoittautumisesta säädetään ammattikorkeakoululain 29 §:ssä. Ammattikorkeakoulun lukuvuosi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta. Syyslukukausi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä joulukuuta. Kevätlukukausi alkaa 1 päivänä tammikuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta. Opetusta annetaan ammattikorkeakoulun määrääminä ajanjaksoina. Opinnoissa ei näin ollen lakisääteistä kesä-elokuun mittaista kesätaukoa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

Ammattikorkeakoulut ja yliopistot ovat pitkään tarjonneet niin kutsuttuja kesälukukausia tai kesä-periodiä eli mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös kesällä. Kesäopinnot järjestetään usein etä- ja monimuoto-opetuksena tai muuten siten, etteivät ne vaadi läsnäoloa kampuksella. Niin kutsutun kolmannen lukukauden käyttöönotosta linjattiin pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmassa vuonna 2015. Linjauksen tavoitteena oli nopeuttaa siirtymistä työelämään ja tukea nopeaa valmistumista. Kesäopintoja on tarjottu vaihtelevasti korkeakoulussa jo ennen mainittua hallitusohjelmalinjausta. Kesäopinnot mahdollistavat opiskelijoille opintojen suorittamisen joustavammin.

Kättilökoulutuksen tavoitteelliseksi suoritusajaksi ehdotetaan 1,5 vuotta. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon liitetään tutkintonimike sairaanhoitaja (AMK), tavoitteellinen suoritus-aika on 3,5 vuotta ja laajuus 210 op. Sairaanhoitajakoulutuksen sisältyvän yleissairaanhoidon osaamisen vähimmäislaajuus on ammattipätevyysdirektiivin mukaisesti 180 op. Koulutukseen on mahdollista sisällyttää enintään 30 opintopistettä opintoja, joissa opiskelija suuntautuu kättilön ammatissa vaadittavaan osaamiseen. Kun nämä opinnot hyväksiluetaan kättilökoulutukseen, lyhenee kättilökoulutuksen suoritus-aika noin puolella vuodella.

Ammattikorkeakoulujen tapa järjestää koulutus on hyvin joustava. Opiskelijalla on laajat mahdollisuudet jaksottaa kurssien suorittamista oman aikataulun ja elämäntilanteen mukaisesti. Ammattikorkeakoulujen mukaan kättilökoulutuksen opintoja on tarkoitus järjestää myös kesällä. Kesäopintoina voidaan järjestää sekä teoreettista koulutusta että harjoittelua siinä määrin, kuin harjoittelupaikkoja saatavana. HUS:n lausunnon mukaan harjoitteluja on vaikea järjestää kesällä, mutta kättilön sijaisuuksia taas on mahdollista saada kesäaikaan. Opiskelijat, jotka haluavat valmistua tavoiteajassa, hyödyntävät todennäköisesti kesäopintotarjontaa, suorittavat opintoihin kuuluvaa harjoittelua tai toimivat kättilön sijaisina myös kesäkuukausien aikana.

Mitä suunnitelmia hallituksella on ensihoitajien ammatin laillistamisesta tulevaisuudessa?

Ensihoitajan ammattia ei nykyisin säännellä Suomessa, vaan ensihoitaja AMK-tutkinnon suorittaneet laillistetaan sairaanhoitajiksi ja he ovat laillistettuina sairaanhoitajina ammattihenkilövalvonnan piirissä.

Meneillään olevassa ammattihenkilölainsäädännön uudistamisessa ensihoitajan ammattia on harkittu kuitenkin lisättäväksi lainsäädäntöön siten, että ensihoitaja olisi laillistetun sairaanhoitajan erikoispätevyys, ja ensihoitaja AMK-tutkinnon tai tutkintonimikkeeseen johtaneen koulutuksen suorittanut erottuisi niistä laillistetuista sairaanhoitajista, joilla ei vastaavaa erikoispätevyyttä ole. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan on tärkeää, että hoitotason ensihoidossa työskentelevät ensihoitajat ovat valvonnan piirissä työn vaativuuden ja vastuullisuuden sekä merkittävän asiakas- ja potilasturvallisuuden vaarantumisen riskin vuoksi, mutta ammattihenkilövalvonnan näkökulmasta hoitotason ensihoidossa työskentelevän valvonta laillistettuna sairaanhoitajana on riittävää ja oikeasuhtaista.

2. Ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutusten sujuvoittamista koskeva tavoite

Ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutusten sujuvoittamista kannatettiin laajasti. Jotkut lausunnonantajat, kuten *Kättilöliitto* katsoivat kuitenkin, että ammattikorkeakoulututkintojen muuttaminen koulutuksiksi ei olisi paras tapa toteuttaa uudistus. Huolta herättivät koulutuksen tunnistettavuus, houkuttelevuus ja arvostus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että erikoislääkärin, erikoishammaslääkärin, erikoiseläinlääkärin koulutusten tutkintomuotoisuus on poistettu aiemmin 2000-luvulla ja ne suoritetaan vastaavasti tutkinnonjälkeisenä koulutuksena. Myös opettajan pätevyyden voi suorittaa tutkinnonjälkeisenä koulutuksena. Myös nämä ammatit ovat säänneltyjä. Näiden ammattien osalta ei ole havaittu koulutusmuotoisuudesta johtuvia ongelmia sääntelyn toteuttamisessa, ammattien arvostuksessa, ansiokehityksessä tai houkuttelevuudessa.

3. Kättilökoulutus ylempänä ammattikorkeakoulututkintona (YAMK)

Suomen kättilöliitto, Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK, Sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden tutkimuskeskus Tehy, ja Suomen sairaanhoitajat esittävät, että kättilökoulutuksen tulisi olla YAMK-tutkinto.

Suomen Kättilöliitto esittää kättilökoulutuksen rakenteeksi ylempää ammattikorkeakoulututkintoa (YAMK), kesto 2 vuotta, laajuus noin 120 opintopistettä (NQF/EQF taso 7). Kättilöliiton mukaan YAMK-rakenne poistaa samantasoisten koulutusten, sairaanhoitaja (AMK) + kättilö (AMK), tilanteen, ja tuottaa automaattisen tunnistamisen EU/ETA-alueella. Lisäksi se nostaa kättilöliiton mukaan kättilöiden koulutustasoa, mikä tukee tavoitetta suomalaisten osaamistason nostamisesta ja vähentää samantasoisten korkeakoulututkintojen suorittamisen tarvetta. Kättilö (YAMK) tutkinnon hakukelpoisuudelle ei ole tarpeellista asettaa työssäoloehdot jo suoritetun sairaanhoitajan ammattikorkeakoulututkinnon jälkeen.

Myös *Suomen sairaanhoitajat* näkevät, että kättilön koulutuksen pituus ja tehtävän itsenäinen luonne ja osaamisen vaatimustaso asettuvat vaatimustasoltaan erikoistuneen sairaanhoitajan yläpuolelle, minkä takia kättilöiden osalta on ollut esillä tarve saada kättilökoulutus YAMK-koulutukseksi. SAMOK puolestaan toteaa ehdottaneensa kättilökoulutuksen uudistamista tutkintojen ja muun osaamisen viitekehityksen (EQF, European Qualification Framework) tason 7 mukaiseksi yleemmäksi ammattikorkeakoulututkinnoksi (YAMK). Myös Tehy esittää, että kättilökoulutus uudistetaan tutkintoon johtavaksi, vähintään noin 120 opintopisteen laajuiseksi, yleemmäksi ammattikorkeakoulututkinnoksi, joka suoritettaisiin sairaanhoitaja (AMK) -tutkinnon jälkeen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että kuten hallituksen esityksessä on tuotu esiin, kättilökoulutuksen toteuttamista ylempänä ammattikorkeakoulututkintona on pohdittu useassa vaiheessa, mm. sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittämishankkeessa (SOTEKO) vuosina 2021–2023. On todettu, että kättilökoulutuksen toteuttaminen ylempänä ammattikorkeakoulututkintona edellyttäisi sen osalta lukuisten poikkeusten säätämistä ammattikorkeakoululainsäädäntöön (liittyen muun muassa koulutukseen pääsyn edellytyksiin, koulutuksen rakenteeseen ja sen keston), mikä heikentäisi ammattikorkeakoulututkintojärjestelmän yhtenäisyyttä, selkeyttä ja tunnistettavuutta. Lisäksi ilman merkittävää koulutuksen sisällöllistä uudistamista nykyistä ammattikorkeakoulututkintotasosta koulutusta ei voi muuttaa korkeammalle tutkintotasolle. Jos nykyisin viitekehystasolle 6 sijoittuva kättilö AMK-tutkintonimikkeeseen johtava ammattikorkeakoulututkinto haluttaisiin toteuttaa ylempänä ammattikorkeakoulututkintona, edellyttäisi se viitekehystasolle 7 kuuluvaa osaamista. Ottaen huomioon ammattipätevyysdirektiivin edellyttämät tuntimäärät, tällaisen tutkinnon laajuudeksi tulisi 135 opintopistettä, jolloin koulutuspolun pituus olisi seitsemän vuotta ja 9 kuukautta, mistä 2 vuotta olisi ylempää ammattikorkeakoulututkintoa edeltävää työkokemusta ja ilman työkokemusvaatimustakin 5 vuotta ja 9 kuukautta. Nyt ehdotetussa mallissa opintojen kokonaiskesto olisi viisi vuotta.

Kuten hallituksen esityksessä todetaan, ei työryhmän arvion mukaan perustutkinnon kaltaisten koulutusten siirtäminen ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin ole tarkoituksenmukaista, sillä se hämärtäisi tutkintotasojen välistä selkeää työnjakoa. Nykyinen ammattikorkeakoulututkintotasoinen koulutus ei ole siirrettävissä YAMK-tasolle ilman merkittäviä sisällöllisiä muutoksia, ja muutos loisi epäselvyyksiä suhteessa jo olemassa olevaan alan YAMK-tutkintoon sekä urapolkuihin.

Lisäksi osaamistavoitteiden saavuttaminen edellyttää huomattavaa määrää harjoittelua, mikä poikkeaa YAMK-tutkintojen rakenteesta ja pedagogisesta viitekehityksestä. Harjoittelun sisällyttäminen YAMK-tutkintoon estäisi muiden YAMK-tason osaamistavoitteiden toteutumisen tutkinnon nykyisessä laajuudessa. Näin ollen koulutus poikkeaisi olennaisesti ylempien ammattikorkeakoulututkintojen tavoitteista ja toteutusperiaatteista.

Opetus- ja kulttuuriministeriölle ei ole myöskään tullut viitteitä siitä, että nykyisen kättilökoulutuksen tuottama osaaminen olisi osoittautunut työelämän tarpeisiin nähden riittämättömäksi ja vaatisi huomattavaa kehittämistä.

4. Terveystieteiden koulutus

Terveystieteiden koulutuksen keventäminen tai sen rakenteen pilkkominen vaarantaisi vanhemmuuden tuen, nuorten hyvinvoinnin edistämisen ja työikäisten työkyvyn tukemisen lakisääntöjen palveluiden yhdenvertaisen toteutumisen ja heikentäisi kansanterveyden keskeisiä tuloksia. Liitto kritisoi lakiesityksen väitettä, että koulutuspolkujen vaikutus työurien olisi lyhentävä, ja siten henkilöstön työvoimapulaa pahentava. Sairaanhoitajan ei ole nykymallissa tarvinnut hakeutua uudelleen pitkään terveydenhoitajan tutkintoon johtavaan koulutukseen (240 op), kuten lakiesityksessä on esitetty. Ammattikorkeakoululaissa ei aiemmin ole säädetty ko. kaksoistutkinnoista, vaan kaksoistutkintoluonne on perustunut ammattikorkeakoulujen käytäntöihin. Ammattikorkeakoululakiin olisi siis tarvittu säädökset kansallisista kaksoistutkinnoista, jolloin turvattaisiin ensihoitaja-, terveydenhoitaja-

ja kättilökoulutus laadukkaina suomalaisina tutkintokoulutuksina. Terveydenhoitajaliitto korostaa, että sekä terveydenhoitajan tutkintokoulutuksen että terveydenhoitajan tutkintonimikkeen säilyttäminen on välttämätöntä. Laissa säädetty, itsenäinen tutkintokoulutus on paras tapa turvata korkeatasoinen ja yhteiskunnan kannalta merkittävä ammatillinen osaaminen myös tulevaisuudessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö painottaa, että esityksellä ei ole tarkoitus keventää tai pilkkoa koulutuksia. Esityksellä ei puututa koulutuksen sisältöihin. Sairaanhoidajan on täytynyt hakeutua 240 op terveydenhoitajakoulutukseen, mutta osa siitä on voitu hyväksilukea suoritettujen sairaanhoitajaopin-
tojen perusteella. Kokonainen tutkinnon opintopaikka on kuitenkin näin menetetty, vaikka opiskelija suorittaisi siitä todellisuudessa vain osan. Terveydenhoitajan tutkintonimikkeeseen ei olla tekemässä muutoksia, vaan uusimuotoisen koulutuksen suorittavat saisivat aivan saman tutkintonimikkeen kuin aiemminkin eli terveydenhoitaja (AMK).

5. Ammattipätevyysdirektiivin asettamat vaatimukset

HUS nostaa esiin lausunnossaan, että ammattipätevyysdirektiivi antaa kolme vaihtoehtoista tapaa toteuttaa kättilökoulutus, joista yksi on suora kättilökoulutus ilman sairaanhoitajan pätevyyttä. Tällöin kättilökoulutuksen vähimmäiskesto on täysipäiväsenä 3 vuotta (vähintään 4 600 tuntia). *HUS* viittaa lausunnossaan opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämään keskustelutilaisuuden ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen lainsäädäntömuutoksista 18.12.2025. Tilaisuudessa on käynyt ilmi, ettei valmistelussa ole lainkaan tarkasteltu mahdollisuutta suoraan kättilökoulutukseen. Hallituksen esityksessä ei arvioida tätä vaihtoehtoa lainkaan. *HUS* esittää, että esitys palautetaan tästä syystä valmisteluun kättilökoulutuksen osalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että Suomessa on pitkään katsottu laajassa yhteisymmärryksessä (STM, ammattikorkeakoulut, työntekijä- ja työnantajajärjestöt), että Suomessa kättilöiden on oltava myös sairaanhoitajia. Kaksoistutkintojen rakenteen kehittäminen annettiin vuosina 2021-2023 toimineen opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteisen sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen - hankkeen (SOTEKO) tehtäväksi. Hankkeen tehtävänä oli sosiaali- ja terveysalan tutkintorakenteen ja sitä täydentävän koulutuksen kehittäminen. Hanketyöryhmä asetti alatyöryhmän arvioimaan erilaisia vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa kättilön, ensihoitajan ja terveydenhoitajan tehtäviin johtava koulutus ja tehdä ehdotus koulutusmalleista. Hanketyöryhmä teki työn aluksi linjaukset ennakoehdoista, joiden oli toteuduttava alatyöryhmän ehdotuksissa. Ensimmäisenä ennakoehdona oli, että työmarkkinoiden toimivuuden vuoksi terveydenhoitajien, ensihoitajien ja kättilöiden on jatkossakin saatava laillistus sairaanhoitajiksi, kuten tällä hetkellä. Tämä SOTEKO-hankkeen hanketyöryhmän linjaus tarkoitti sitä, että jatkovalmisteluun ei otettu ammattipätevyysdirektiivin mahdollistamaa kolmivuotista kättilön koulutusta, koska tällöin kättilöt eivät saisi laillistusta myös sairaanhoitajiksi.

Lainvalmistelutyössä ei ole tullut esiin viitteitä siitä, että näkemykset asian suhteen olisivat muuttaneet ja kolmivuotinen kättilökoulutus ilman sairaanhoitajan laillistusta olisi nykytilanteessa laajasti kannatettu ja toivottu ratkaisu. Tästä syystä kolmivuotista kättilökoulutusta ei ole tarkasteltu valmistelun yhteydessä.

6. Opintotuki- ja opintolainahyvitys

SAMOK on huolissaan kättilökoulutuksen opintotukioikeuden riittävydestä uudessa rakenteessa ja esittää, että opintotukilain muutoksen toimeenpanossa on varmistettava, että mikäli opiskelija on käyttänyt sairaanhoitajaopintoihin enimmäismäärän tukikuukausia, hänellä on oltava täysimääräinen oikeus erilliskoulutuksen 22 tukikuukauteen ilman, että korkeakouluopintojen kokonaistukiaika (ns. kokonaisopintotukiaika) estää tuen myöntämisen. *SAMOK* esittää harkittavaksi, että siirtymävaiheen mahdolliset hallinnolliset viiveet luettaisiin hyväksyttäväksi syiksi suoritusajan pidentämiselle samoin perustein kuin opintotukilain nykyiset pidennysperusteet. *SAMOK*:n mukaan lisäksi on huomioitava, että kättilöksi valmistuva olisi eriarvoisessa asemassa AMK-tutkinnosta valmistuvan kanssa, koska tukikuukausia ei olisi enää käytettävissä ylempää korkeakoulututkintoa (YAMK tai maisteri) varten.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että tärkeänä edellytyksenä esityksen valmistelussa on pidetty, että näiden koulutusten opintotuki- ja opintolainahyvitysoikeus vastaa mahdollisimman tarkasti tutkintokoulutukseen sovellettavia ehtoja. Samokin esittämät uudet syyt suoritusajan pidentämiselle johtaisivat lisäkustannuksiin hallinto- ja tukimenojen nousun vuoksi. Kättilöksi valmistuneen tukikuukaudet eivät riittäisi YAMK-tutkintoon, mutta se johtuisi suoraan siitä, että hän on jo suorittanut enemmän ammattikorkeakouluopintoja kuin suoraan YAMK-tutkintoon hakeutuvat. Opintotukikuukausien enimmäismäärään ei ehdoteta tässä esityksessä muutoksia. Opetus- ja kulttuuriministeriö

toteaa, että esitetty muutos kättilöopintoihin pidentäisi niitä enimmillään kuudella kuukaudella nykytilaan nähden.

7. Rahoitus

Arene korostaa, että ammattikorkeakoulututkintojen määrä on kasvanut nopeasti samaan aikaan, kun tutkintokohtainen perusrahoitus on laskenut merkittävästi. *Arene* painottaa, että tällaisessa tilanteessa koulutusrakenteen muutoksia on arvioitava realistisesti, jotta lisääntyvät volyymit ja vaatimukset eivät heikennä koulutuksen laatua, ohjausta tai alueellista yhdenvertaisuutta. *Arene* huomauttaa, että esitetyt koulutusrakenteen muutokset lisäävät ammattikorkeakoulujen opetuksen, ohjauksen ja arvioinnin työmäärää ilman, että rahoitusta esitetään vahvistettavaksi. Ilman riittäviä resursseja uudistus uhkaa jäädä rakenteelliseksi, jolloin koulutuspolkujen sujuvoittamisen ja osaamisen saatavuuden vahvistamisen tavoitteet eivät toteudu yhdenvertaisesti eri alueilla. Terveystieteiden ja terveydenhoitajaliitto näkee ammattikorkeakouluille kohdistetun riittävän perusrahoituksen laadukkaana koulutuksen edellytyksenä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että jatkossakin kättilökoulutuksen, ensihoitajakoulutuksen ja terveydenhoitajakoulutuksen toteuttaminen on osa ammattikorkeakoulujen perustehtävää. Ammattikorkeakouluissa suoritettavat tutkinnot otetaan tällä hetkellä huomioon ammattikorkeakoulun valtionrahoituksen määrätymisessä siten, kuin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä koulutuksen rahoitusosuuden osalta säädetään (174/2024, 1 §).

Uudistetun koulutusrakenteen on alustavasti tarkoitus tulla voimaan 1.8.2028, josta 7 lähtien uudistetun koulutusrakenteen mukaisia koulutuksia voi alkaa käynnistää. Jos uusimuotoinen koulutus aloitetaan syyskuudella 2028, ensimmäiset koulutuksen päättyvät aikaisintaan 2029 syksyllä ja 2030 keväällä. Koska vuoden 2028 rahoitus jaetaan vuosien 2024–2026 tutkintototeutuksen perusteella, ammattikorkeakouluilla on resurssit käynnistää uusimuotoinen koulutus vuonna 2028. Rahoituskatkoja ei tule. Valmisteltaessa rahoituskäytänteitä kaudelle 2029–2032 opetus- ja kulttuuriministeriön lähtökohtana on turvata ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutuksen järjestämisen resurssit ja ottaa huomioon hallituksen esityksen mukaisen modulaarisen koulutusrakenteen muutoksen vaikutukset korkeakoulujen perusrahoituksen kohdentumisessa. Mahdollisia rahoitusmallien muutoksia ei ratkaista tapauskohtaisesti, vaan osana käynnissä olevan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision perusteella tehtävää kokonaisvaltaisempaa rahoitusmallien tarkastelua.

8. Opintojen kesto ja opintopisteet

Tehy, *Kättilöliitto* ja *SAMOK* katsovat, että ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutusten laajuudet tulee määritellä laissa tai asetuksessa aikaperusteisuuden lisäksi opintopisteinä.

Kättilöliitto esittää huolensa siitä, että hallituksen esityksen mukainen 18 kk ja 3000 tunnin kättilökoulutus on opiskelijan näkökulmasta epärealistinen toteuttaa tavoiteajassa. Tämä edellyttää opiskelijalta opintoja 38,5 h / viikko 18 kuukauden ajan ilman taukoja. Käytännössä opintojen toteutuminen tässä aikataulussa on erittäin haastavaa, ja opinnoissa on todennäköisesti ainakin kuukauden kesätauko ja viikon joulutauko.

HUSin mukaan pitkä koulutus muuttaa odotuksia työstä ja palkkauksesta. Sairaanhoidajakoulutuksen jälkeen suoritettavan lisäkoulutuksen odotetaan vaikuttavan työn luonteeseen kohti asiantuntija- tai esihenkilötehtäviä. Kättilöt tulevat kuitenkin edelleen sijoittumaan kliiniseen potilastyöhön ja suurelta osin kolmivuorotyöhön.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että koulutusten sisällöt ja kestot on huolella harkittu valmisteluun osallistuneiden korkeakoulujen ja sidosryhmien kanssa. Koulutuspolut lyhenevät sairaanhoidajiksi valmistuneilla. Näihin ammatteihin on aiemminkin valmistuttu alemmasta korkeakoulututkinnosta ja alat ovat olleet vetovoimaisia. Ammattipätevyysdirektiivin edellyttämä kättilöopintojen laajuus on haastava sijoittaa Suomen opintopistejärjestelmään. Suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä opintopisteiden laajuus on määritelty niin, että 1 opintopiste vastaa noin 27 tunnin työmäärää ja yhden lukuvuoden opintojen suorittamiseen keskimäärin vaadittava 1 600 tunnin työpanos vastaa 60 opintopistettä. Näillä periaatteilla koulutuksen laajuudeksi tulisi 111 opintopistettä, mikä ei vastaa mitään muuta tutkintoa tai koulutusta tutkintojärjestelmässä. Valmistelussa ei myöskään nähty tarkoituksenmukaiseksi luoda kättilökoulutukselle omaa opintopisteytysmallia, joka ei olisi yhteismitallinen muiden suomalaisten koulutusten kanssa. Tämän vuoksi parhaaksi menettelyksi kättilötutkintojen osalta katsottiin korkeakoulujen järjestelmissä ja omassa viestinnässään käyttämä opintopiste, jota ei

kuitenkaan ole määritelty säädösten tasolla. Tärkeimmäksi on kuitenkin nähty säätää laajuudesta 3000 h ja oikeus suorittaa koulutus 1,5 vuodessa, jotta koulutus vastaa myös ammattipätevyysdirektiivin vaatimukseen Tämä luo myös korkeakoululle velvollisuuden järjestää koulutus siten, että sen voi suorittaa säädetyssä ajassa. Koulutuksen suoritusajaksi on kuitenkin säädetty vastaavat joustot, kuin tutkintokoulutuksessa.

9. Opistoasteen koulutus

HUS Akuutti pitää tärkeänä, että myös opistoasteen tutkinnon suorittaneilla sairaanhoitajilla on mahdollisuus hakeutua ensihoitajan, terveydenhoitajan ja kättilön pätevyyden tuottaviin koulutuksiin, ja että heidän ammatillisen osaamisensa ja pitkän työkokemuksensa perusteella turvataan yhdenvertaiset pätevyysmahdollisuudet työelämän osaamistarpeita vastaavasti. Huomioitavaa on, että opistoasteen suorittaneita tulee kohdella työelämässä ja lainsäädännön soveltamisessa yhdenvertaisesti AMK tutkinnon suorittaneiden kanssa niissä tehtävissä, joihin he pätevöityvät koulutuksen kautta.

Suomen sairaanhoitajat katsoo, että opistotasaisen tutkinnon suorittaneille tulee mahdollistaa vastaava nimike esim. terveydenhoitaja AMK samoin kuin niille, joilla on jo pohjakoulutuksena AMK-koulutus.

Tehy pitää valitettavana sitä, että ennen ammattikorkeakoulujärjestelmän käynnistymistä suoritettu opistoasteen sairaanhoitajan tutkinto ei oikeuta näiden uudistettavien koulutusten jälkeen tutkintotutkimukseen, vaikka ne oikeuttavat henkilön laillistamiseen ensihoitajan, terveydenhoitajan ja kättilön ammateissa. Esitys johtaa tilanteeseen, jossa samaa laillistetun ammattihenkilön tehtävää tekevillä osalla on tutkintotutkimus ja osalla ei. Tämä voidaan kokea epäoikeudenmukaiseksi ja epäselväksi asiaksi työelämässä. Tehyn mukaan on syytä varmistaa, onko esitys ristiriitainen nykyisen ammattikorkeakoulun lainsäädännön kanssa ylempään ammattikorkeakoulututkinnon käytänteiden kanssa. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon voidaan opiskelijaksi ottaa myös opistotasaisen tutkinnon suorittanut henkilö. Saako hän koulutuksen suorittuaan kuitenkin ylempään ammattikorkeakoulututkinnon (yAMK)? Tehy ehdottaa, että myös opistoasteisen sairaanhoitajakoulutuksen suorittaneilla laillistetuilla sairaanhoitajilla on myös oikeus tutkintotutkimukseen suorittuaan erikseen säännellyn ensihoitaja-, terveydenhoitaja- tai kättilökoulutuksen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että ehdotus ei ole ristiriidassa YAMK-tutkinnon myöntöperusteiden kanssa. YAMK-tutkintoa suorittamaan voidaan ottaa AMK-tutkinnon tai korkeakoulututkinnon suorittaneen lisäksi henkilö, jolla ammattikorkeakoulu katsoo muutoin olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten. Opistoasteen tutkintojen osalta on säädetty erikseen, että opistoasteen suorittaneelta voidaan vaadittavaksi työkokemukseksi hyväksyä opistoasteen tutkinnon suorittamisen jälkeen saatu työkokemus asianomaiselta alalta. Tällaiselle opistotasaiselle YAMK-opiskelijalle myönnetään YAMK-tutkinto, mutta hänelle ei myönnetä AMK-tutkintoa, koska hän ei ole sellaista suorittanut. Ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutusten suorittamisen perusteella ei myöskään myönnetä AMK-tutkintoa, eikä näin olleen AMK-tutkintotutkimusta. Henkilö saa kuitenkin todistuksen koulutuksen suorittamisesta ja ammatinharjoitusoikeuden. Esimerkiksi valmistunut terveydenhoitaja saa laillistuksen terveydenhoitajaksi ja ammatinimikkeen terveydenhoitaja. Terveydenhoitajan ammatinharjoittaminen edellyttää laillistusta. Edellä mainituilla on näin ollen suurempi merkitys asemalle työelämässä kuin tutkintotutkimuksella. Opistotasaisia sairaanhoitajia on valmistunut viimeksi 1990-luvun alussa. Näiden kokeneiden ammattilaisten osaaminen tunnustetaan alalla hyvin. AMK-tutkintotutkimuksen myöntäminen olisi harhaanjohtavaa, eikä ole edellytyksenä kyseisten henkilöiden työllistymiselle.

10. Harjoittelut

Kättilöliitto tuo esiin, että synnytyssairaaloiden lakkautusten takia harjoittelupaikoista on jo tällä hetkellä pulaa ja kesäaikana harjoittelupaikkoja on saatavilla hyvin rajoitetusti. Myös HUS on huolestunut riittävän käytännön harjoittelun järjestämisestä. Tällä hetkellä kättilökoulutus sisältää 48 opintopistettä kliniseen kättilötyöhön ja 7 opintopistettä kättilötyön syventävää harjoittelua. Tämä tarkoittaa noin puolta kaavallista 3 000 tunnin kättilöopinnoista. Jotta sekä teoria- että käytännön opinnot saadaan toteuttaa tavoiteajassa, tulee opintoja voida edistää myös kesällä. Vaikka synnytystoiminta on vilkasta kesäisinkin, sairaaloilla ei ole mahdollisuutta tarjota harjoittelupaikkoja opiskelijoille henkilöstön kesälomien vuoksi. Tällöin ei voida taata kättilöopinnojen edellyttämää laadukasta ohjausta opiskelijoille. Lisäksi kättilöopiskelijoita on toiminut kesäsijaisina erityisesti synnyttäneiden vuodeosastoilla. Kesälle ajoittuvat teoriaopinnot rajoittaisivat opiskelijoiden kesäsijaisina toimimista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että uudistuksen tarkoituksena ei sinänsä ole lisätä harjoittelea kesäaikaan. Harjoittelupaikkojen saatavuushaasteet kesäaikaan eivät riipu ehdotetusta koulutusmallista. Harjoittelupaikkojen saatavuus on keskeinen edellytys laadukkaan ja työelämän tarpeisiin vastaavan sosiaali- ja terveysalan korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen järjestämiseksi. Sosiaali-, terveys- ja pelastusalan henkilöstön riittävyden ja saatavuuden turvaamiseksi on käynnistetty Hyvän työn ohjelma (2024–2027). Opetus- ja kulttuuriministeriö on vastannut sosiaali- ja terveysalan osaajatarpeisiin lisäämällä keskeisten ammattiryhmien koulutusta korkeakouluissa. Hyvinvointialueiden taloustilanne ja useilla hyvinvointialueilla hoitohenkilöstön irtisanomiset ovat entisestään vaikeuttaneet harjoittelupaikkojen saatavuutta. Osana Hyvän työn ohjelmaa selvitetään keinoja eri alojen harjoittelupaikkojen saatavuuteen liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi. Ohjelmassa harjoittelupaikkojen saatavuuden parantaminen onkin yksi ohjelman loppukauden painopisteistä ja työtä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueiden ja alan oppilaitosten kanssa muun muassa kokoamalla ja leviättämällä hyviä käytäntöjä. Lisäksi Ministeri Talvitie järjestää keväällä 2026 pyöreän pöydän keskustelun keskeisille vastuutahoille harjoittelupaikkojen saatavuuden parantamiseksi.

11. Muuta

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry ja HUS Helsingin yliopistollinen sairaala pitävät tärkeänä varmistaa, että mahdollisuus suorittaa ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutus edelleen yhtenäisenä kokonaisuutena säilyy.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että korkeakoululainsäädännössä ei tällä hetkellä säännellä ensihoitaja- tai terveydenhoitajakoulutuksen suorittamisesta yhtenäisenä koulutuksena sairaanhoitajakoulutuksen kanssa. Yhtenäinen koulutus perustuu korkeakoulujen käytäntöön. Esitetyillä lakimuutoksilla tällainen koulutuksen suorittamisen tapa kirjattaisiin lakiin. Mahdollisuus suorittaa ensihoitaja- ja terveydenhoitajakoulutus edelleen yhtenäisenä kokonaisuutena säilyy siis jatkossa ja on vahvempi kuin aiemmin.

HUS Akuutti esittää, että opiskelijavalintaan on sisällytettävä soveltuvuuden arviointi, ja koulutusten toteuttamisessa on huolehdittava siitä, että sisällöt ja oppimisympäristöt vastaavat ammatissa toimimisen vaatimuksia. Pätevyyden tuottavan koulutuksen pakolliset sisällöt tulee määrittää kansallisesti, jotta koulutus vastaa yhdenmukaisesti työelämän tarpeisiin. Lisäksi avoimessa ammattikorkeakoulussa suoritettujen opintojen osat eivät voi kokonaan korvata opiskelijavalintaan liittyviä menetelmiä. *Tehy* ei kannata koko koulutuksen suorittamista avoimina opintoina.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että kuten esityksessä on todettu, että avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina voidaan suorittaa ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon kuuluvien opintojen lisäksi ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutukseen kuuluvia opintoja sekä ammatillisen opettajankoulutuksen opintoja, joiden suorittamiseen opiskelija on saanut ammattikorkeakoululta ajallisesti ja sisällöllisesti rajatun opinto-oikeuden. Muutoksen tavoitteena ei ole kokonaisten ensihoitaja-, kättilö- ja terveydenhoitajakoulutusten suorittaminen avoimina ammattikorkeakouluopintoina, vaan mahdollistaa alan kokeileminen ja osaamisen täydentäminen. Korkeakoulujen tehtäväksi jää arvioida kuinka laajoja opintokokonaisuuksia ne tarjoavat avoimina korkeakouluopintoina.

SAMOK kantaa huolta kättilökoulutuksen alaspesifin osaamisen ja ammatti-identiteetin rakentumisesta uudessa koulutusmallissa. Nykyisessä tutkintorakenteessa kättilöopiskelijan erikoistuminen ja kasvaminen omaan ammattialaan alkaa heti opintojen alussa, mikä varmistetaan kohdennetuilla harjoittelulla ja kättilötyön näkökulman mukanaololla läpi tutkinnon. Kättilökoulutukseen hakeutuvilla on usein jo opintojen alusta alkaen erilaiset, alakohtaiset osaamistarpeet kuin yleissairaanhoitajilla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että opiskelijoiden on edelleen mahdollista hakeutua suorittamaan koulutuskokonaisuuksia, joissa he saavat ehdollisen opinto-oikeuden kättilökoulutukseen. Näin he tietävät jo sairaanhoitajakoulutuksen aikana suuntautuvansa myös kättilökoulutukseen ja tämä voidaan ottaa huomioon sairaanhoitajakoulutuksen painotuksissa.

Suomen Sairaanhoitajat ry ehdottaa myös klinisten erikoistumiskoulutusten ja erikoissairaanhoitajanimikkeiden luomista ja tuomista opintotukilakiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että kyseiset asiat eivät liity tähän hallituksen esitykseen, mutta kommentit otetaan huomioon koulutusjärjestelmää kehitettäessä.

Hallitusneuvos

Henna Närhi

Jakelu Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Tiedoksi STM Sosiaali- ja terveysministeriö
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Emma Hannonen
OKM KPE Kansliapäällikön esikunta, Heidi Backman